

FINANCIRANJE PUTEU EU FONDOVA ZA TURIZAM

Radovan, Matea

Undergraduate thesis / Završni rad

2019

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Split, Faculty of economics Split / Sveučilište u Splitu, Ekonomski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:124:075870>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-02-05**

Repository / Repozitorij:

[REFST - Repository of Economics faculty in Split](#)

**SVEUČILIŠTE U SPLITU
EKONOMSKI FAKULTET**

ZAVRŠNI RAD

**FINANCIRANJE PUTEM EU FONDOVA ZA
TURIZAM**

Mentor:

Doc. Dr. Sc. Marija Šimić Šarić

Student:

Matea Radovan

4151232

Split, rujan, 2019.

SADRŽAJ:

1. UVOD	4
1.1 Definiranje problema istraživanja	4
1.2 Ciljevi rada	4
1.3 Metode rada	5
1.4 Struktura rada	5
2. EU FONDOVI	6
2.1 Pojmovno određenje EU fondova	6
2.2 Podjela EU fondova	7
2.3 Programi Unije	9
2.4 EU fondovi u turističkom sektoru	13
2.5 Trenutno aktualni natječaji za EU fondove na području turizma	14
2.6 Strateški plan Ministarstva turizma za razdoblje 2019.-2020. godine	19
3. POJAVA I RAZVOJ TURIZMA	23
3.1 Teorijsko pojašnjenje turizma	23
3.2 Povijesni razvoj turizma u svijetu	23
3.3 Povijesni razvoj turizma u Republici Hrvatskoj	24
4. ANALIZA SEKTORA TURIZMA	26
4.1 Općenito o turističkoj terminologiji	26
4.2 Turistički sustav i njegova organizacija	28
4.3 Poslovni sustav u sektoru turizma i turistička politika	29
4.4 Tijela državne vlasti	31
4.5 Tijela lokalne i regionalne samouprave	32
4.6 Analiza iskorištenih EU fondova u turističkom sektoru (2017.-2018.)	33
4.7 Statistički podaci i njihova analiza u turističkom sektoru	33
5. ZAKLJUČAK	35
LITERATURA	36

SAŽETAK	39
SUMMARY	40
POPIS SLIKA	41

1. UVOD

1.1 Definiranje problema istraživanja

Turizam ima važnu ulogu u nacionalnim gospodarstvima mnogih zemalja izravno povećavajući gospodarski rast i blagostanje pučanstva. Turizam je skup odnosa i pojava vezanih za aktivnost osoba koje putuju i borave u mjestu izvan uobičajene sredine više od 24 sata do najviše godinu dana, radi provođenja slobodnog vremena, poslovnih i drugih razloga. Sve raznolikije turističke potrebe potaknule su i uključivanje sve više djelatnosti u stvaranju složenog turističkog proizvoda koji može zadovoljiti takve potrebe.¹

Sustav organizacije turizma poseban je za svaku zemlju i prilagođen ciljevima turističke politike (predvođena nadležnim Ministarstvom turizma i Nacionalnom turističkom organizacijom). Turizam je po svojoj prirodi mnogoresoran jer prožima nekoliko relativno zaokruženih sektora: ugostiteljstvo, promet, trgovina, telekomunikacije, poljoprivreda, industrija, komunalno gospodarstvo, kultura, zdravstvo, šport itd. Stoga ni organizacija turizma nije jednostavna, nego složena i slojevita. Razvijenost i efikasnost organizacije turizma je odraz i mjerilo opće turističke razvijenosti svake zemlje.²

Upravo je problem istraživanja financiranje turističkog sektora, odnosno čitave organizacije, ponajviše zbog toga što se nedovoljno koriste EU fondovi kao izvori financiranja u Republici Hrvatskoj.

1.2 Ciljevi rada

Ciljevi ovog rada su:

1. Prikazati i objasniti EU fondove za turizam
2. Definirati i navesti vrste turizma
3. Analizirati sektor turizma u Hrvatskoj
4. Dati prikaz korištenja EU fondova

¹ Pivčević S., skripta kolegija Organizacija turizma na Ekonomskom fakultetu u Splitu

² Pivčević S., skripta kolegija Organizacija turizma na Ekonomskom fakultetu u Splitu

1.3 Metode rada

U ovom radu koristit će se sljedeće metode:

1. **Metoda indukcije**- sustavna primjena induktivnog načina zaključivanja kojim se na temelju analize pojedinačnih činjenica dolazi do zaključka o općem sudu, od zapažanja konkretnih pojedinačnih slučajeva dolazi do općih zaključaka.
2. **Metoda dedukcije**- sustavna primjena deduktivnog načina zaključivanja u kojemu se iz općih sudova izvode posebni i pojedinačni zaključci, uvijek pretpostavlja poznavanje općih znanja na temelju kojih se spoznaje ono posebno ili pojedinačno.
3. **Metoda kompilacije**- postupak preuzimanja tuđih rezultata znanstvenoistraživačkog rada, odnosno tuđih opažanja, stavova, zaključaka i spoznaja. Može se upotrijebiti u kombinaciji s drugim metodama u znanstvenoistraživačkom radu, tako da djelo nosi u što većoj mjeri osobni pečat autora kompilatora, koji će, uz osobni pristup pisanju znanstvenog ili stručnog djela korektno i na uobičajen način citirati sve ono što je od drugih preuzeo.
4. **Metoda analize**- postupak znanstvenog istraživanja raščlanjivanjem složenih pojmova, sudova i zaključaka na njihove jednostavnije sastavne dijelove i elemente.
5. **Metoda sinteze**- postupak znanstvenog istraživanja i objašnjavanja stvarnosti putem sinteze jednostavnih sudova u složenije.³
6. **Metoda grafičkog i tabličnog prikazivanja podataka**- prikupljeni podaci prikazani u obliku slika, tablica, grafova i sl.

1.4 Struktura rada

Završni rad je napisan u pet poglavlja.

U prvom uvodnom poglavlju se definira problem istraživanja, navode se ciljevi rada, metode rada te se sažeto objašnjava struktura rada. U drugom poglavlju se razmatraju i pojašnjavaju EU fondovi, pojmovno određenje kao i podjela. U trećem poglavlju se pojašnjava pojava i razvoj turizma, njegova obilježja u RH. U četvrtom poglavlju se analizira sektor turizma te se u petom poglavlju iznosi zaključak svega prethodno napisanog. Na kraju rada se prilaže popis korištene literature u obliku knjiga, znanstvenih istraživanja, slika, internetskih stranica, znanstvenih članaka i sl.

³ http://www.unizd.hr/portals/4/nastavni_mat/1_godina/metodologija/metode_znanstvenih_istrazivanja.pdf

2. EU FONDOVI

2.1 Pojmovno određenje EU fondova

EU fondovi su zamišljeni kao financijski instrumenti koji podupiru provedbu pojedine politike Europske unije u zemljama članicama. Jedna od najznačajnijih politika je Kohezijska politika, za koju je Europska unija u financijskom razdoblju 2014.-2020. izdvojila 376 milijardi eura iz svog proračuna. U financijskom razdoblju 2007.-2013. za istu svrhu bilo je izdvojeno 347 milijardi eura.⁴

Fond označava tek izvor sredstava, a program upućuje na postojanje određenih pravila kod korištenja tih sredstava. Korištenje EU fondova se propisuje i određuje tzv. "programiranjem" (osmišljanjem programa za raspolaganje sredstvima) pa je tako za programe iz strukturnih fondova odgovorna država članica, dok programe zajednica osmišljava Europska unija. Dodajmo kako je Europska unija najveći donator na svijetu. Ima više od 100 programa i potprograma EU koji su otvoreni Hrvatskim organizacijama s više od 200 natječaja godišnje.⁵

EU financira širok raspon projekata i programa u područjima kao što su:

- regionalni i urbani razvoj
- zapošljavanje i socijalna uključenost
- poljoprivreda i ruralni razvoj
- pomorska i ribarstvena politika
- istraživanje i inovacije
- humanitarna pomoć.⁶

⁴ <https://www.eufondovi.hr/fondovi>

⁵ <https://hamagbicro.hr/pitanja-i-odgovori/eu-fondovi/>

⁶ https://europa.eu/european-union/about-eu/funding-grants_hr

2.2 Podjela EU fondova

Više od 76 % proračuna EU-a upravlja se u partnerstvu s nacionalnim i regionalnim tijelima sustavom zajedničkog upravljanja, uglavnom s pomoću pet velikih strukturnih i investicijskih fondova. Tim se fondovima pridonosi provedbi strategije Europa 2020.⁷

1. Europski fond za regionalni razvoj (EFRR) – regionalni i urbani razvoj
2. Europski socijalni fond (ESF) – socijalna uključenost i dobro upravljanje
3. Kohezijski fond (KF) – gospodarska konvergencija manje razvijenih regija
4. Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj (EPFRR)
5. Europski fond za pomorstvo i ribarstvo (EFPR)⁸

Ostalim sredstvima izravno upravlja EU, a osiguravaju se u obliku:

1. bespovratnih sredstava za posebne projekte povezane s politikama EU-a, obično na temelju tzv. poziva na podnošenje prijedloga; sredstva djelomično potječu iz EU-a, a djelomično iz drugih izvora.
2. ugovora koje dodjeljuju institucije EU-a za nabavu usluga, robe ili radova koji su im potrebni za rad, npr. izrada studija, osposobljavanje, organiziranje konferencija, informatička oprema; ugovori se dodjeljuju na temelju poziva na nadmetanje.⁹

Kohezijska politika Europske unije financira se iz 3 glavna fonda:

1. Kohezijski fond – cilja na države članice čiji je bruto nacionalni dohodak po stanovniku manji od 90% prosjeka Europske unije te financira projekte iz područja prometa i okoliša.
2. Europski fond za regionalni razvoj – za cilj ima jačanje ekonomske i socijalne kohezije u Europskoj uniji te smanjenje razvojnih razlika između njenih regija.

⁷ Ibidem

⁸ Ibidem

⁹ Ibidem

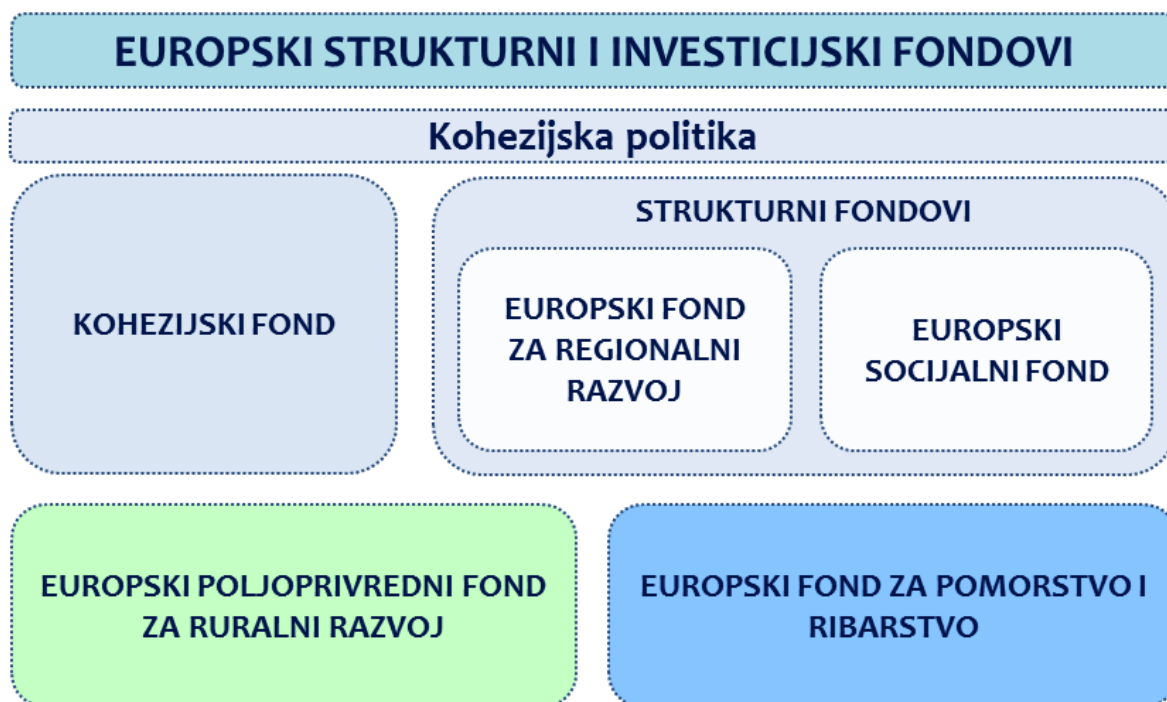
3. Europski socijalni fond – potiče zapošljavanje i mogućnosti zaposlenja u Europskoj uniji.¹⁰

Europski fond za regionalni razvoj i Europski socijalni fond poznati su i pod nazivom strukturni fondovi.¹¹

Osim navedenih, u financijskoj perspektivi 2014.-2020. na raspolaganju su i:

1. Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj
2. Europski fond za pomorstvo i ribarstvo¹²

Svih pet fondova imaju zajednički naziv Europski strukturni i investicijski fondovi (ESI fondovi).¹³

Slika 1: Podjela EU fondova

Izvor: <https://www.eufondovi.hr/fondovi>

¹⁰ <https://www.eufondovi.hr/fondovi>

¹¹ Ibidem

¹² Ibidem

¹³ Ibidem

2.3 Programi Unije

Putem propisanih programa, Unija raspolaže financijskim sredstvima, a navedeni programi su sljedeći:

1. Zdravlje za rast – Treći višegodišnji program djelovanja EU na području zdravstva za razdoblje 2014. – 2020.
2. Program za konkurentnost poduzeća te malih i srednjih poduzeća (COSME 2014.-2020.)
3. LIFE program za zaštitu okoliša i klimatske akcije
4. Herkul III
5. Potrošač 2014.-2020.
6. Program o pravima, jednakosti i građanstvu za razdoblje 2014.–2020.
7. Carina 2020.
8. Fiscalis 2020.
9. Mehanizam Unije za civilnu zaštitu
10. Kreativna Europa
11. Europa za građane
12. Obzor 2020. – program Europske unije za istraživanje i inovacije za razdoblje od 2014. do 2020.
13. Erasmus+ – program Europske unije za obrazovanje, osposobljavanje, mlade i sport za razdoblje 2014. – 2020.
14. Program EU za zapošljavanje i socijalne inovacije
15. Program za pravosuđe 2014.-2020.
16. Interoperabilna rješenja za europsku javnu upravu (ISA2) 2016.-2020.¹⁴

Ad 1) Zdravlje za rast - Opći ciljevi Programa su nadopuniti, podupirati i povećati vrijednost politika država članica za poboljšanje zdravlja građana Unije te smanjiti nejednakosti u području zdravlja promicanjem zdravlja, poticanjem inovacija u zdravstvu, povećanjem održivosti zdravstvenih sustava i zaštitom građana Unije od ozbiljnih prekograničnih prijetnji zdravlju.¹⁵

¹⁴ <https://strukturnifondovi.hr/eu-fondovi/programi-unije/>

¹⁵ <https://strukturnifondovi.hr/zdravlje-za-rast-treci-visegodisnji-program-djelovanja-eu-na-podrucju-zdravstva-za-razdoblje-2014-2020/>

Ad 2) Program za konkurentnost poduzeća te malih i srednjih poduzeća (COSME 2014.-2020.) - Program za konkurentnost poduzetništva i malih i srednjih poduzeća – COSME za cilj ima jačanje konkurentnosti i održivosti poduzeća Europske unije, uključujući sektor turizma, poticanje poduzetničke kulture te promicanje stvaranja i rasta malih i srednjih poduzetnika.¹⁶

Ad 3) LIFE program za zaštitu okoliša i klimatske akcije - Program LIFE je financijski instrument Europske unije namijenjen financiranju projektnih aktivnosti na području zaštite okoliša i klime. Cilj Programa LIFE je doprinijeti implementaciji, ažuriranju i razvoju EU politika i zakonodavstva iz područja okoliša i klime kroz sufinanciranje projekata koji imaju europsku dodanu vrijednost.¹⁷

Ad 4) Herkul III - promiče aktivnosti protiv prijevare, korupcije i drugih nezakonitih radnji koje utječu na financijske interese EU. Program će doprinijeti jačanju transnacionalne suradnje i efikasnijoj prevenciji prijevare, korupcije i drugih nezakonitih radnji uz pomoć specijalizirane obuke za osoblje nacionalne i regionalne administracije i druge dionike. Opći cilj ovog programa jest zaštita financijskih interesa Unije, čime se poboljšava konkurentnost europskog gospodarstva i osigurava zaštita novca poreznih obveznika.¹⁸

Ad 5) Potrošač 2014.- 2020. - Ovaj će program nastojati zaštititi zdravstvene, sigurnosne i ekonomske interese europskih građana. Također će integrirati interese potrošača u sve politike koje se odnose na zajednicu te će staviti težište na zaštitu potrošača u novim zemljama članicama.¹⁹

Ad 6) Program o pravima, jednakosti i građanstvu za razdoblje 2014.–2020. - Program o pravima, jednakosti i građanstvu ima za cilj zaštitu osobnih prava i sloboda koje proistječu iz europskog zakonodavstva. Svrha ovog programa je učiniti EU područjem na kojem će ljudska prava biti poštivana i promicana. Tim programom financirat će se i sprječavanje nasilja nad ženama, mladima i djecom. Također pomoći će građanima u ostvarivanju njihovih prava koja proizlaze iz EU državljanstva, zaštite potrošača i zakonodavstva u području zaštite podataka.²⁰

¹⁶ <https://strukturnifondovi.hr/program-za-konkurentnost-poduzetnistva-i-msp-a-cosme-programme-for-the-competitiveness-of-enterprises-smes/>

¹⁷ <https://strukturnifondovi.hr/life/>

¹⁸ <https://strukturnifondovi.hr/herkul-iii-hercule-iii/>

¹⁹ <https://strukturnifondovi.hr/potrosac-2014-2020-consumer-2014-2020/>

²⁰ <https://strukturnifondovi.hr/program-o-pravima-jednakosti-i-gradanstvu-rights-and-citizenship-programme/>

Ad 7) Carina 2020. - Program CARINA 2020 podržavat će suradnju između nadležnih carinskih tijela EU kako bi se njihova učinkovitost maksimizirala. Program će olakšati umrežavanje, zajedničke aktivnosti i obuku među osobljem, a u isto vrijeme će financirati IT sustave kako bi se omogućio razvoj elektronske carine te davati potporu funkcioniranju i modernizaciji Carinske unije s ciljem unaprjeđenja obavljanja carinskih aktivnosti na području EU.²¹

Ad 8) Fiscalis 2020. - Program Fiscalis 2020 za razdoblje od 2014.-2020. namijenjen je poboljšanju pravilnog funkcioniranja poreznih sustava na unutarnjem tržištu kroz poboljšanje suradnje između korisnika programa. Ovaj je program nasljednik programa FISCALIS 2013 za razdoblje od 2007.-2013.²²

Ad 9) Mehanizam Unije za civilnu zaštitu - Ovaj program pruža podršku naporima država članica usmjerenih na zaštitu, ponajprije ljudi, ali i okoliša i imovine, uključujući kulturnu baštinu u slučaju prirodnih katastrofa i tehnoloških ili ekoloških nesreća velikih razmjera. Mehanizam Unije za civilnu zaštitu obuhvaća tri glavne faze ciklusa upravljanja u katastrofama: prevenciju, pripravnost i odgovor u slučaju katastrofe.²³

Ad 10) Kreativna Europa - Program EU Kreativna Europa podupire europsku kinematografiju te kulturni i kreativni sektor s ciljem njihovog doprinosa održivom rastu i zapošljavanju. Kako bi se dodatno ojačao kulturni i kreativni sektor u Europi i potaknulo financiranje više kulturnih projekata, unutar programa Kreativna Europa uveden je i financijski instrument – Jamstveni program kulturnog i kreativnog sektora koji iznosi €181 milijun.²⁴

Ad 11) Europa za građane - Cilj Programa je Uniju približiti građanima/kama na način da ih se kroz projekte aktivno uključi u promišljanje zajedničkih europskih vrijednosti i povijesti te da ih se potakne na aktivno građansko i demokratsko sudjelovanje na razini Unije.²⁵

Ad 12) Obzor 2020. – program Europske unije za istraživanje i inovacije za razdoblje od 2014. do 2020. - program Europske unije za istraživanje i inovacije za razdoblje od 2014. do 2020. godine. Obzor 2020 dio je javnih politika Europske Unije za stvaranje novog rasta i radnih mjesta u Europi. Obzor 2020. bi trebao doprinijeti ostvarivanju ciljeva ključnih

²¹ <https://strukturnifondovi.hr/carina-2020-customs-2020/>

²² <https://strukturnifondovi.hr/fiscalis-2020/>

²³ <https://strukturnifondovi.hr/mehanizam-unije-za-civilnu-zastitu/>

²⁴ <https://strukturnifondovi.hr/kreativna-europa-creative-europe/>

²⁵ <https://strukturnifondovi.hr/europa-za-gradane-2014-2020-europe-for-citizens-2014-2020/>

strateških dokumenata Europske unije vezanih za istraživanje, tehnologijski razvoj i inovacije, Europa 2020. i Unija inovacija (Innovation Union) te izgradnji Europskog istraživačkog prostora (European Research Area). Temelji se na tri glavna prioriteta: Izvrsna znanost, Industrijsko vodstvo i Društveni izazovi.²⁶

Ad 13) Erasmus+ – program Europske unije za obrazovanje, osposobljavanje, mlade i sport za razdoblje 2014. – 2020. - Erasmus+ najveći je program Europske unije za obrazovanje, osposobljavanje, mlade i sport, nudi mogućnosti međunarodne mobilnosti za pojedince te međunarodne suradnje za organizacije.²⁷

Ad 14) Program EU za zapošljavanje i socijalne inovacije - Program za zapošljavanje i socijalne inovacije financijski je instrument za promicanje visoke razine kvalitetnog i održivog zapošljavanja na razini EU-a, jamčenje primjerene i dostojne socijalne zaštite, borbu protiv socijalne isključenosti i siromaštva te poboljšanje radnih uvjeta.²⁸

Ad 15) Program za pravosuđe 2014.-2020. - cilj je pružiti pomoć u stvaranju područja europskog pravosuđa temeljenog na obostranom povjerenju.²⁹

Interoperabilna rješenja za europsku javnu upravu (ISA2) 2016.-2020. –

- razvijanje, održavanje i promicanje holističkog pristupa interoperabilnosti u Uniji kako bi se uklonila fragmentacija u okruženju interoperabilnosti u Uniji;
- olakšavanje učinkovite i djelotvorne elektroničke prekogranične ili međusektorske interakcije europskih javnih uprava s jedne strane te europskih javnih uprava i poduzetnika i građana s druge strane, doprinošenje razvoju učinkovitije, jednostavnije i praktičnije e-uprave na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini javne uprave;
- utvrđivanje, osmišljavanje i primjena interoperabilnih rješenja kojima se potiču provedba politika i aktivnosti Unije;
- olakšavanje ponovne uporabe interoperabilnih rješenja u europskim javnim upravama.³⁰

²⁶ <https://strukturnifondovi.hr/obzor-2020-horizon-2020/>

²⁷ <https://strukturnifondovi.hr/erasmus/>

²⁸ <https://strukturnifondovi.hr/program-za-zaposljavanje-i-socijalne-inovacije-easi-employment-and-social-innovation/>

²⁹ <https://strukturnifondovi.hr/program-za-pravosude-justice-programme/>

2.4 EU fondovi u turističkom sektoru

U strategiji 2014-2020 Europska komisija je namijenila 7 milijardi eura hrvatskom turističkom sektoru, koje za krajnji cilj imaju poboljšanje svih segmenata održivog turizma i produljenje turističke sezone. Hrvatska u toj strategiji može imati velike koristi jedino ako se apliciraju projekti koji će pomoći turističkim subjektima da unaprijede infrastrukturu, sadržaje i ponudu. Primjerice, mediteranska turistička sila Španjolska vrlo dobro je iskoristila ovakve fondove za unapređenje sektora. Španjolska je u 2013. ostvarila rekordnih 59 milijardi eura prihoda od posjeta stranih turista. Ukupna je potrošnja stranih gostiju u 2013. povećana za 9,6 posto u odnosu na godinu ranije, što predstavlja značajan poticaj za krhko španjolsko gospodarstvo, s obzirom da na turizam otpada desetina ukupnih gospodarskih aktivnosti. Španjolci su kroz fondove EU uzeli bespovratna sredstva kojima su poboljšali infrastrukturu hotela i ostalih smještajnih kapaciteta, turističkih sadržaja te su uložena znatna sredstva za promociju turističkih odredišta.³¹

Što se financira iz EU fondova?
EU fondovi u turizmu kao financijska potpora bit će pružena malim i srednjim poduzetnicima koji ulažu u izgradnju, obnovu i povećanje kvalitete smještaja u malim i srednje velikim hotelima, kao i razvoj dodatne turističke ponude i poboljšanje komercijalne vrijednosti prirodnih i kulturnih resursa, obuhvaćajući pritom smjernice vezane uz održivost i očuvanje okoliša utvrđene nacionalnim strategijama. Kao prihvatljivi projekti financirat će se ulaganja u materijalnu i/ili nematerijalnu imovinu povezanu s izgradnjom novih ili modernizaciju, podizanje kategorije i proširenje postojećih hotela s 3 ili više zvjezdica, kao i s njima povezanih pomoćnih objekata koji se odnose na poslovni turizam (kongresna infrastruktura), odmorišni i zdravstveni turizam (wellness, spa i medicinski turizam), sportski i rekreativni turizam (teniski tereni, manje sportske dvorane, s malo sjedala ili bez njih, za košarku, odbojku, rukomet i sl., dvorane za squash ili racquetball, bazeni itd.), koji će pridonijeti povećanoj stopi popunjenosti i konkurentnosti hotela. Također, sufinancirat će se sudjelovanje na međunarodnim sajmovima u cilju promicanja novih ili poboljšanih proizvoda i usluga proizvedenih kao rezultat ulaganja uz pomoć potpore. U tom slučaju sredstva se mogu

³⁰ <https://strukturnifondovi.hr/interoperabilna-rjesenja-za-europsku-javnu-upravu-isa2-2016-2020/>

³¹ <http://www.saop.hr/poslovne-informacije/novine/aktualno/kako-dobiti-sredstva-eu-fondova-u-turizmu-18833/>

iskoristiti za kupnju avionske karte, spavanje u hotelu, najam štanda na sajmu, kao i tiskanje promotivnih materijala i letaka.³²

Ciljevi koje se prijavom na natječajе trebaju zadovoljiti su poticanje razvoja javne infrastrukture, očuvanje turističkih atrakcija, poticanje pristupačnog turističkog poduzetništva i menadžmenta koji za cilj ima poticanje poslovne prakse i strateškog planiranja u turističkom sektoru. Također, bespovratna sredstva služe i za postizanje učinkovitijeg korištenja prirodnih resursa, uključujući mjere štednje energije i korištenje obnovljivih izvora energije.³³

2.5 Trenutno aktualni natječaji za EU fondove na području turizma

Da bi EU financirala određeni projekt ili poslovanje, potrebno je izvršiti prijavu putem raspisanih natječaja te dostaviti potrebnu dokumentaciju kao što su: projekti, formulari, troškovnici, potvrde i sl. Upravo se na internetskim stranicama EU fondova mogu pronaći takvi natječaji kako bi se pristupnicima olakšao put do prijave. Natječaji koji se mogu pronaći na Internetu se grubo dijele na otvorene i zatvorene. Svaki natječaj ima svoj rok do kojeg je otvoren za prijave, a nakon njegovog zatvaranja slijedi konačni rezultat kome su sredstva dodijeljena i opravdana. Zatvoreni natječaji su oni koji su završili istekom svog roka do kojeg se trebala predati dokumentacija, a otvoreni su oni čiji rok još nije prošao te je još uvijek moguće izvršiti prijavu (u turističkom sektoru).

1. ITU – Obnova kulturne baštine urbanog područja Zadar

-Otvoreni poziv na dostavu projektnih prijedloga (bespovratna sredstva)

-Obvezan partner za sve projektne prijedloge je odgovarajući Ured turističke zajednice na nacionalnoj/regionalnoj/lokalnoj razini i to prema Upisniku turističkih zajednica Ministarstva turizma temeljem Zakona o turističkim zajednicama i promicanju hrvatskog turizma (NN 152/08).³⁴

³² Ibidem

³³ Ibidem

³⁴ <https://strukturnifondovi.hr/natjecaji/itu-obnova-kulturne-bastine-urbanog-podrucja-zadar/>

-Drugi prihvatljivi partner(i) u okviru ovog Poziva su:

- Jedinice lokalne i/ili regionalne (područne) samouprave s područja Urbanog područja Zadar sukladno Odluci o sastavu Urbanog područja Zadar (provjerava se uvidom u Popis gradova i općina RH/Popis županija RH pri Ministarstvu uprave);
- Javne ustanove koje je osnovao javni sektor (osnovane od strane Republike Hrvatske i/ili jedinice lokalne/područne samouprave sukladno Zakonu o ustanovama (NN 76/93, 29/97, 47/99, 35/08)) koje u trenutku prijave moraju biti upisane u sudski registar sa sjedištem na području Urbanog područja Zadar³⁵

-Predmet Poziva: Predmet ovog poziva je unaprjeđenje kulturne baštine u svrhu razvoja gospodarstva i povećanja zapošljavanja na području Urbanog područja Zadar.³⁶

-Svrha (cilj) Poziva: Svrha Poziva je dodjela bespovratnih sredstava projektima obnove i/ili rekonstrukcije kulturne baštine UP Zadar, koji osiguravaju valorizaciju iste te doprinose održivom razvoju na lokalnoj i regionalnoj razini.³⁷

-Ukupan raspoloživ iznos bespovratnih sredstava za dodjelu u okviru ovog Poziva je 25.919.304,56 HRK.³⁸

2. Priprema i provedba integriranih razvojnih programa temeljenih na obnovi kulturne baštine na području Slavonije, Baranje i Srijema

-Ograničeni poziv na dostavu projektnih prijedloga (bespovratna sredstva)

-Ukupna dostupna raspoloživa financijska sredstva Europskog fonda za regionalni razvoj predviđena za ovaj Poziv iznose 332.000.000,00 kuna. MRRFEU (UT) zadržava pravo ne dodijeliti sva raspoloživa sredstva EFRR-a u okviru ovog Poziva.³⁹

-Najniža odnosno najviša dopuštena ukupna vrijednost bespovratnih sredstava iz EFRR-a koji mogu biti dodijeljeni za financiranje prihvatljivih izdataka pojedinačnog projektnog

³⁵ Ibidem

³⁶ Ibidem

³⁷ Ibidem

³⁸ Ibidem

³⁹ <https://strukturnifondovi.hr/natjecaji/priprema-i-provedba-integriranih-razvojnih-programa-temeljenih-na-obnovi-kulturne-bastine-na-podrucju-slavonije-baranje-i-srijema/>

prijedloga koji može biti dostavljen u sklopu ovog Poziva po pojedinačnom Korisniku je kako slijedi:

- „Centar za kulturu zdravlja – dvorac Janković Cabuna“, Prijavitelja Virovitičko-podravska županija - 48.000.000 kuna
- „Rekonstrukcija zidina, zgrade Žitnice, Podrumareve kuće i Franjevačkog samostana u Iloku“, Prijavitelja Grad Ilok - 51.000.000 kuna
- „Terme Lipik (Vila Zinka, Narodne kupke, Perivoj)“, Prijavitelja Grad Lipik - 62.000.000 kuna
- „Rekonstrukcija dvoraca Pejačević – Velikog i Malog“, Prijavitelja Grad Našice - 75.000.000 kuna
- „Svijet graševine (Spahijski podrum, Muzej bećarca, brendiranje)“, Prijavitelja Grad Pakrac - 56.000.000 kuna
- „Požeške bolte“, Prijavitelja Grad Požega - 33.500.000 kuna
- „Izgradnja Kulturno-turističkog centra Eko-etno kuća u Vrpolju“, Prijavitelja Općina Vrpolje - 6.500.000 kuna⁴⁰

-Predmet ovog Poziva je doprinos održivom društveno-gospodarskom razvoju na lokalnoj odnosno regionalnoj razini.⁴¹

3. ITU – Revitalizacija kulturne baštine urbane aglomeracije Osijek

-Ograničeni poziv na dostavu projektnih prijedloga (bespovratna sredstva)

-Ukupan raspoloživ iznos bespovratnih sredstava za dodjelu u okviru ovog Poziva je 32.370.868,71 HRK.⁴²

-Predmet Poziva: Ulaganja u kulturnu baštinu u svrhu razvoja turizma i povećanja zapošljavanja na području Urbane aglomeracije Osijek.⁴³

-Svrha (cilj) Poziva: Pružanje potpore projektima temeljenima na obnovi kulturne baštine Urbane aglomeracije Osijek, koji osiguravaju unaprjeđenje upravljanja kulturnom baštinom s ciljem doprinosa održivom razvoju na lokalnoj i regionalnoj razini.⁴⁴

⁴⁰ Ibidem

⁴¹ Ibidem

⁴² <https://strukturnifondovi.hr/natjecaji/itu-revitalizacija-kulturne-bastine-osijek/>

⁴³ Ibidem

⁴⁴ Ibidem

-Ukupan raspoloživ iznos bespovratnih sredstava za dodjelu u okviru ovog Poziva je 32.370.868,71 HRK.⁴⁵

-Prema preliminarnoj procjeni unaprijed određenih prihvatljivih prijavitelja (točka 2.1 ovih Uputa) definirani su maksimalni iznosi bespovratnih sredstava po pojedinom prijavitelju kako slijedi:

- Utvrda Kolođvar (Čepin) – 1.883.672,89 HRK
- Erdutska Kula (Erdut) – 1.130.203,74 HRK
- Dvorac Eugen Savojski (Bilje) – 1.883.672,89 HRK
- Dvorac Prandau Normann (Valpovo) – 9.041.629,89 HRK
- List do lista, industrijska baština (Belišće) – 18.153.519,49 HRK
- Galerija Petar Smajić (Ernestinovo) – 278.169,81 HRK⁴⁶

-Prihvatljivi prijavitelji su jedinice lokalne samouprave (JLS) na području Urbane aglomeracije Osijek utvrđene temeljem Odluke o ustrojavanju urbane aglomeracije Osijek od 24. studenoga 2015. godine (MRRFEU, KLASA: 011-01/15-02/4; URBROJ: 538-06-1-2/016-15-8):

- Grad Belišće, Vijenac dr. Franje Tuđmana 1, 31551 Belišće, OIB: 70663673307
- Grad Valpovo, Matije Gupca 32, 31550 Valpovo, OIB: 84382730327
- Općina Bilje, Ul. kralja Zvonimira 1b, 31327 Bilje, OIB: 23962939458
- Općina Čepin, Kralja Zvonimira 105, 31431 Čepin, OIB: 64176613943
- Općina Erdut, Bana Josipa Jelačića 4, 31226 Dalj, OIB: 32673161142
- Općina Ernestinovo, Vladimira Nazora 64, 31215 Ernestinovo, OIB: 70167232630⁴⁷

-Obvezan partner za sve projektne prijedloge za projekte koji obuhvaćaju aktivnosti pod rednim brojem 2. iz točke 2.7. Uputa za prijavitelje (infrastrukturna ulaganja u kulturnu baštinu i razvoj popratnih sadržaja) je odgovarajući Ured turističke zajednice na nacionalnoj/regionalnoj/lokalnoj razini i to prema Upisniku turističkih zajednica Ministarstva turizma temeljem Zakona o turističkim zajednicama i promicanju hrvatskog turizma (NN 152/08).⁴⁸

⁴⁵ Ibidem

⁴⁶ Ibidem

⁴⁷ Ibidem

⁴⁸ Ibidem

-Drugi prihvatljivi partner(i) u okviru ovog Poziva su:

- Tijela javne vlasti, JLS, JR(P)S;
- Ustanove u kulturi;
- Vlasnici kulturnih dobra – vidjeti Napomenu 2 (točka 2.2. Uputa za prijavitelje);
- Mali i srednji poduzetnici;
- Organizacije civilnog društva – vidjeti Napomenu 1 (točka 2.2. Uputa za prijavitelje)⁴⁹

4. Jačanje izvrsnosti i privlačnosti strukovnog obrazovanja i osposobljavanja u sektoru turizma i ugostiteljstva

-Otvoreni poziv na dostavu projektnih prijedloga (bespovratna sredstva)⁵⁰

-Partneri:

- osnovne škole
- srednje strukovne škole koje imaju programe iz područja turizma i ugostiteljstva
- poslodavci/gospodarski subjekti u sektoru turizma i ugostiteljstva
- regionalni ili područni uredi Hrvatskog zavoda za zapošljavanje⁵¹

-U okviru ove operacije izravno će se doprinijeti podizanju privlačnosti strukovnog obrazovanja i osposobljavanja u turizmu i ugostiteljstvu kroz poticanje i motiviranje mladih za ugostiteljsko-turistička zanimanja kao poželjnog odabira karijere te promoviranjem strukovnog obrazovanja i osposobljavanja koje će provoditi srednje strukovne škole koje imaju programe iz područja turizma i ugostiteljstva kao prihvatljivi prijavitelji.⁵²

-Opći cilj operacije: Povećanje privlačnosti strukovnog obrazovanja u turizmu i ugostiteljstvu⁵³

-za dodjelu potpora iz ovog Poziva osigurana su sredstva u iznosu od 15.000.000,00 HRK⁵⁴

⁴⁹ Ibidem

⁵⁰ <https://strukturnifondovi.hr/natjecaji/jacanje-izvrsnosti-i-privlacnosti-strukovnog-obrazovanja-i-osposobljavanja-u-sektoru-turizma-i-ugostiteljstva/>

⁵¹ Ibidem

⁵² Ibidem

⁵³ Ibidem

⁵⁴ Ibidem

2.6 Strateški plan Ministarstva turizma za razdoblje 2019.-2020. godine

Slijedom Zakona o uspostavi institucionalnog okvira za provedbu europskih strukturnih i investicijskih fondova u Republici Hrvatskoj u financijskom razdoblju 2014.-2020.godine (Narodne novine, broj 92/2014.) te Uredbe o tijelima u sustavima upravljanja i kontrole korištenja Europskog socijalnog fonda, Europskog fonda za regionalni razvoj i kohezijskog fonda, u vezi s ciljem „Ulaganje za rast i radna mjesta“ (Narodne novine, broj 107/2014) Ministarstvo turizma imenovano je Posredničkim tijelom razine 1 za Operativni program „Učinkoviti ljudski potencijali“ u prioritetnim osima „Socijalno uključivanje“ i „Obrazovanje i cjeloživotno učenje“. Nadalje, Ministarstvo turizma ima i ulogu korisnika, te je posredno uključeno i preuzelo obveze i u drugim Operativnim programima za razdoblje 2014.-2020.godine. Ministarstvo turizma ima i ulogu korisnika sredstava ESI fondova.⁵⁵

Ministarstvo obavlja poslove koji se odnose na sudjelovanje Republike Hrvatske u radu tijela Europske unije u područjima iz njegove nadležnosti. Ministarstvo obavlja i druge poslove koji su mu stavljeni u nadležnost posebnim zakonom.⁵⁶

- **VIZIJA**

Hrvatska postaje globalno prepoznatljiva turistička destinacija, konkurentna i atraktivna za investicije, koja stvara radna mjesta i na održiv način upravlja razvojem na svom cjelokupnom prostoru, njeguje kulturu kvalitete, a svojim gostima tijekom cijele godine pruža gostoljubivost, sigurnost i jedinstvenu raznovrsnost autentičnih sadržaja i doživljaja⁵⁷

- **MISIJA**

Ministarstvo turizma Republike Hrvatske stvara preduvjete za konkurentnost ukupnog hrvatskog turističkog sektora razvojem cjelovite i kvalitetne turističke ponude na načelima održivosti i učinkovitim tržišnim promicanjem hrvatskog turizma, a time i Republike Hrvatske u cijelosti.⁵⁸

- **CILJEVI**

Posebni cilj 1.1. Unapređenje turističke kvalitete i sadržaja turističkog proizvoda

⁵⁵ https://mint.gov.hr/UserDocImages/AA_2018_c-dokumenti/180403_strateski-p_mint.pdf, str 1.

⁵⁶ Ibidem

⁵⁷ Ibidem, str 2.

⁵⁸ Ibidem

Posebni cilj 1.2. Afirmacija Hrvatske na međunarodnom turističkom tržištu kroz učinkovitu promociju.⁵⁹

Naglasak je na implementaciji strateških programskih dokumenata, kao i operativnog okvira zakorištenje sredstava iz programa EU za razdoblje, te posebice strukturnih fondova, Kohezijskog fonda i drugih fondova EU, u dijelu o turizmu, a koji su u skladu s europskim, nacionalnim i sektorskim strateškim razvojnim dokumentima. S ciljem povećanja veće međunarodne vidljivosti hrvatskoga turizma te njegovog pozicioniranja u radu važnih međunarodnih organizacija i inicijativa, što doprinosi i njegovom boljem pozicioniranju na međunarodnom turističkom tržištu, Ministarstvo turizma aktivno sudjeluje u radu Svjetske turističke organizacije, OECD-a, te u radu EU tijela vezanih uz turizam. Suradnja u regionalnim aktivnostima pridonosi boljoj povezanosti turističkih subjekata s mogućnošću kreiranja i promicanja sličnih proizvoda, što ujedno doprinosi većoj vidljivosti hrvatskog turističkog proizvoda. Imenovanje Hrvatske za koordinatora IV stupa makro-regionalne strategije EU za Jadransku i Jonsku regiju (EUSAIR), a koji se bavi održivim turizmom, omogućit će dodatno bolje pozicioniranje hrvatskoga turizma te kvalitetnije transnacionalno povezivanje kroz koje će biti moguće bolje korištenje EU sredstava kroz odabrane prioritete.⁶⁰

Ostvarenje postavljenog cilja uvjetuje postizanje visoke razine kvalitete u svim segmentima. To podrazumijeva kvalitetu ljudskih potencijala, kvalitetu usluge, smještaja, organiziranog boravka, popratnih usluga i sadržaja odnosno kvalitetu ukupnog turističkog doživljaja.⁶¹

Nastavno na kronični nedostatak radne snage u ugostiteljstvu i turizmu, nastavlja se s programima financiranja namijenjenih jačanju kvalitete strukovnog obrazovanja za turizam, podizanju standarda i promicanju strukovnih, ugostiteljsko-turističkih ali i drugih komplementarnih zanimanja neophodnih za kvalitetno kreiranje turističkog proizvoda, stručnog usavršavanja i cjeloživotnog obrazovanja koji se provode u suradnji s gospodarskim subjektima i drugim zainteresiranim dionicima.⁶²

Uz programe financiranja namijenjenih jačanju kvalitete strukovnog obrazovanja za turizam, podizanju standarda i promicanju strukovnih, ugostiteljsko-turističkih ali i drugih, komplementarnih zanimanja neophodnih za kvalitetno kreiranje turističkog proizvoda,

⁵⁹ Ibidem

⁶⁰ Ibidem, str 3.

⁶¹ Ibidem, str 4.

⁶² Ibidem

programa stručnog usavršavanja i cjeloživotnog obrazovanja za koje se sredstva osiguravaju iz nacionalnih izvora, Ministarstvo je osiguralo i sredstva u Europskom socijalnom fondu namijenjena za jačanje ljudskih potencijala kroz projekte za socijalno uključivanje ranjivih skupina kroz obrazovanje zarad u turizmu, te projekte uspostave centara kompetentnosti u sektoru turizma i ugostiteljstva.⁶³

Krajem 2017. godine potpisan je ugovor o bespovratnim sredstvima za projekt Hrvatski digitalni turizam e-turizam u vrijednosti 39 milijuna kuna u okviru Operativnog programa Konkurentnost i kohezija 2014.-2020.godine.⁶⁴

Projekt Hrvatski digitalni turizam -e-Turizam dio je Strategije e-Hrvatska 2020. kojom je osiguran sustavan pristup razvoju e-usluga koji će povećati učinkovitost i transparentnost državne i javne uprave u pružanju usluga građanima i poduzetnicima. Kroz projekt je predviđen razvoj najmanje 5 javnih e-usluga. Kroz dio projekta koji se financira u okviru Operativnog programa Konkurentnost i kohezija 2014.-2020. provesti će se aktivnosti pojednostavljenja i digitalizacije postupaka i procedura u davanju rješenja i dozvola za poslovanje u sektoru turizma i ugostiteljstva. Uz navedeno Ministarstvo intenzivno radi na prijavi dijela projekta Hrvatski digitalni turizam e-turizam koji će se financirati iz Operativnog programa Učinkoviti ljudski potencijali 2014.-2020. u vrijednosti od 15 milijuna kuna kroz koji će se završiti projekt predviđen Strategijom e-Hrvatska 2020.⁶⁵

Tijekom 2017. godine Hrvatsku je posjetilo 17,4 milijuna gostiju (12,7 posto više nego prethodne godine), koji su ostvarili 86 milijuna noćenja što je 10,6 posto više nego u 2016. godini, a kako bi se i dalje uspješno nosila s konkurentima i razvijala svoje potencijale kao privlačna i poželjna turistička destinacija, Hrvatska je Strateškim marketinškim planom hrvatskog turizma za razdoblje 2014. -2020.godine, usvojenim 2014.godine, u kojem su uvažene ključne smjernice Strategije razvoja turizma Hrvatske do 2020.godine, definirale temeljne marketinške ciljeve: jačanje snage nacionalnog turističkog brenda Hrvatske, povećanje turističkog prometa u razdoblju pred i posezone, povećanje prosječne dnevne potrošnje turista i snažnija podrška „turističkoj industriji“.⁶⁶

⁶³ Ibidem

⁶⁴ Ibidem, str 5.

⁶⁵ Ibidem

⁶⁶ Ibidem, str 13.

Prema tome, vidljivo je aktivno sudjelovanje svih nadležnih tijela i državnih institucija u iskorištavanju EU fondova u svrhu turizma koji se koriste putem raspisanih natječaja. Da bi se ojačala konkurentnost Republike Hrvatske kao privlačne destinacije, uvelike pomažu takva sufinanciranja, što na lokalnoj, što na regionalnoj razini.

Zahvaljujući suradnji Ministarstva turizma s drugim turističkim mrežama i organizacijama, mnogi projekti su još u najavi za obogaćivanje turističke infrastrukture. EU fondovi postaju najsigurnije i najpoželjnije sredstvo financiranja, kako u turizmu, tako zasigurno i u ostalim sektorima.

3. POJAVA I RAZVOJ TURIZMA

3.1 Teorijsko pojašnjenje turizma

Turizam je skup odnosa i pojava vezanih za aktivnost osoba koje putuju i borave u mjestu izvan uobičajene sredine više od 24 sata do najviše godinu dana, radi provođenja slobodnog vremena, poslovnih i drugih razloga. Sve raznolikije turističke potrebe potaknule su i uključivanje sve više djelatnosti u stvaranju složenog turističkog proizvoda koji može zadovoljiti takve potrebe.⁶⁷

U jednoj od prvih definicija (1905) turizam se opisuje kao pojava modernoga doba, izazvana povećanom potrebom za odmorom i promjenom klime, probuđenim i njegovanim smislom za ljepote krajolika, radosti i užitak boravka u slobodnoj prirodi. Danas je u većini zemalja prihvaćena opća konceptijska definicija turizma Svjetske turističke organizacije (UNWTO, 1999) prema kojoj turizam uključuje sve aktivnosti proizašle iz putovanja i boravaka osoba izvan njihove uobičajene sredine ne dulje od jedne godine radi odmora, poslovnog putovanja i drugih razloga nevezanih uz aktivnosti za koje bi primili ikakvu naknadu u mjestu koje posjećuju.⁶⁸

3.2 Povijesni razvoj turizma u svijetu

Turizam je kao organizirana gospodarska aktivnost nastao širenjem industrijske revolucije, iako su i ranije postojale aktivnosti koje se mogu smatrati turističkima. U starome vijeku (Grčka, Rim, Azija) riječ je o posjetima proročištima i sportskim igrama, u razdoblju od V. do XIV. stoljeća o hodočašćima, odlascima na viteške turnire ili istraživačka putovanja, a u doba renesanse riječ je ponajviše o edukativnim putovanjima mladih plemića (tzv. Grand Tour). Razvojem gradova, pojavom željeznice, parobroda i makadamskih cesta, kao proizvoda industrijske revolucije, omogućeno je višestruko povećanje turističkih potencijala. Razvoj modernoga turizma dijeli se na tri faze: početnu (1850–1914), razvojnu (1914–45) i visoku (od 1945), koja se često naziva fazom masovnoga turizma. Zbog snažnog razvoja turističkih aktivnosti turizam se smatra jednim od glavnih pokretača globalnoga društveno-ekonomskoga razvoja i napretka. U posljednjih šest desetljeća turizam bilježi snažan i kontinuirani razvoj i diversifikaciju, postao je jedan od najvećih i najbrže rastućih ekonomskih sustava u svijetu, i

⁶⁷ Pivčević S., skripta kolegija Organizacija turizma na Ekonomskom fakultetu u Splitu

⁶⁸ <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=62763>

unatoč povremenim šokovima (prirodne katastrofe, politički nemiri, bolesti, terorizam i sl.) bilježi gotovo neprekinuti rast.⁶⁹

3.3 Povijesni razvoj turizma u Republici Hrvatskoj

Postoje četiri razdoblja razvoja hrvatskog turizma:

1. Razdoblje do Prvog svjetskog rata (1850.-1914.)
2. Razdoblje između dva svjetska rata (1918.-1939.)
3. Razdoblje od Drugog svjetskog rata do 1990.
4. Razdoblje najnovije hrvatske povijesti do današnjeg dana⁷⁰

Tradicija organiziranoga turizma u Hrvatskoj duga je oko 150 godina, iako su i prije toga, još početkom 19. st., postojale pojave slične turizmu (poput odlaska na hodočašća ili liječenje), pa su se u tu svrhu izgradila prva svratišta, prenoćišta, hoteli i toplice (Daruvarske toplice, Stubičke toplice, Varaždinske toplice).⁷¹

Razdoblje od druge polovice 19. st. do Prvoga svjetskog rata obilježeno je izgradnjom cestovnih i željezničkih prometnica te uvođenjem parobrodskih linija na Jadranskom moru, kao preduvjeta za ozbiljno bavljenje turizmom. Tada su se otvorili prvi hoteli, ponajprije u Opatiji (*Villa Angiolina* 1844. i *Kvarner* 1884), Zagrebu, Samoboru, Zadru, Crikvenici, Dubrovniku i dr., napisani su prvi turistički vodiči (u Poreču i Puli već 1845), u Zagrebu su se 1892. počela organizirati istraživačka putovanja na Velebit i jadransku obalu, a primorska su mjesta (poglavito ona na Kvarneru) postala središtima zdravstvenoga turizma. U njima su se tada osnovala prva turistička društva (u Krku 1866. i na Hvaru 1868).⁷²

U međuratnom razdoblju turizam je u Hrvatskoj dobio snažan zamah s prosječno milijun turističkih dolazaka godišnje (oko 1930). Uvedene su obvezne boravišne pristojbe, otvarane su mjenjačnice i izdavane turističke revije te su uspostavljene domaće i međunarodne zrakoplovne linije.⁷³

O turizmu kao o masovnom fenomenu može se govoriti unazad šezdesetak godina. Nakon Drugoga svjetskog rata najprije je došlo do obnavljanja turističke infrastrukture uništene u ratnim razaranjima i njezine nacionalizacije, a istodobno su se počeli osnivati nacionalni

⁶⁹ Ibidem

⁷⁰ Vukonić B. – Povijest hrvatskog turizma, str 21.

⁷¹ <http://croatia.eu/article.php?id=34&lang=1>

⁷² Ibidem

⁷³ Ibidem

parkovi i parkovi prirode te dramski, filmski i glazbeni festivali (Dubrovačke ljetne igre, Splitsko ljeto, Pulski filmski festival i dr.). Tijekom gospodarske ekspanzije 1960-ih počeli su se graditi mnogobrojni turistički objekti, hoteli, marine, kampovi, pa i cijela turistička naselja, uglavnom na Jadranu, ali i u kontinentalnoj Hrvatskoj (toplice u Hrvatskom zagorju i Slavoniji, područja nacionalnih parkova u Lici i Gorskom kotaru). Važna godina za turizam bila je i 1979, kad su na UNESCO-ovu listu svjetske baštine upisana prva tri područja (Dioklecijanova palača u Splitu, stari grad Dubrovnik i nacionalni park Plitvička jezera).⁷⁴

Početak 1990-ih pretvorbom i privatizacijom turističkih poduzeća mijenja se vlasnička struktura. Tijekom Domovinskoga rata zbog ratne opasnosti i blokade prometnih veza prema primorskim krajevima turizam gotovo zamire, a u turističkim se objektima smještaju mnogobrojni prognanici iz svih krajeva Hrvatske i izbjeglice iz susjedne BiH. Do novoga zamaha došlo je nakon 1995, a poglavito nakon 2000, kad niz hrvatskih turističkih mjesta bilježi snažan porast broja stranih turista, a sama se Hrvatska pozicionira u vrh svjetske turističke potražnje.⁷⁵

⁷⁴ Ibidem

⁷⁵ Ibidem

4. ANALIZA SEKTORA TURIZMA

4.1 Općenito o turističkoj terminologiji

Turizam je strateški jedna od važnijih industrija u gospodarstvu Republike Hrvatske. Turistička ponuda temelji se prije svega na razvedenoj jadranskoj obali koja nudi mogućnosti za sve oblike turizma – nautički, obiteljski, elitni, gastronomski, zdravstveni. Veliko prirodno bogatstvo kao i stoljetna kulturna baština odlike su turističke ponude kako u jadranskoj regiji, tako i u unutrašnjosti zemlje. Vrlo razvijena i moderna infrastruktura cestovnog i zračnog prometa pozicionira Hrvatsku kao idealnu geostratešku lokaciju, lako dostupnu tržištima Europe. Glavna emitivna tržišta su srednja i zapadna Europa, a sve je veći broj turista iz Rusije i dalekoistočnih zemalja.⁷⁶

S obzirom da je sektor turizma jedan od okosnica pokretanja investicijskog ciklusa u Republici Hrvatskoj, Vlada RH sukladno planu razvoja gospodarstva aktivno radi na izradi različitih modela aktivacije velikog broja neiskorištenih državnih objekata u funkciju turizma.⁷⁷

Direktni poticaji i podrška Vlade RH za investiranje u sektor turizma, kao i činjenica da Hrvatska svake godine bilježi povećanje broja turista i noćenja, predstavljaju kvalitetan okvir za daljnja ulaganja te svrstavaju Hrvatsku u top atraktivnu i konkurentnu investicijsku destinaciju na Mediteranu.⁷⁸

- 23,1% BDP-a (HNB, 2018.)
- 10,097 milijardi eura prihodi od turizma (HNB, 2018.)
- 19 631 registriranih tvrtki (DZS, 2018.)
- 85 747 zaposlenih (HZMO, 2018.)
- 932,7 € prosječna bruto plaća (DZS, 2018.)⁷⁹

U posljednjih tridesetak godina turistički promet obilježavaju tri bitno različite etape. U drugoj polovici 1980-ih broj turističkih dolazaka nastavio se kretati ujednačenim trendom povećanja te je prešao 10 milijuna dolazaka. Potom je slijedila etapa Domovinskoga rata, u kojoj je, posve razumljivo, broj turističkih dolazaka strelovito pao (1995. zabilježeno je manje

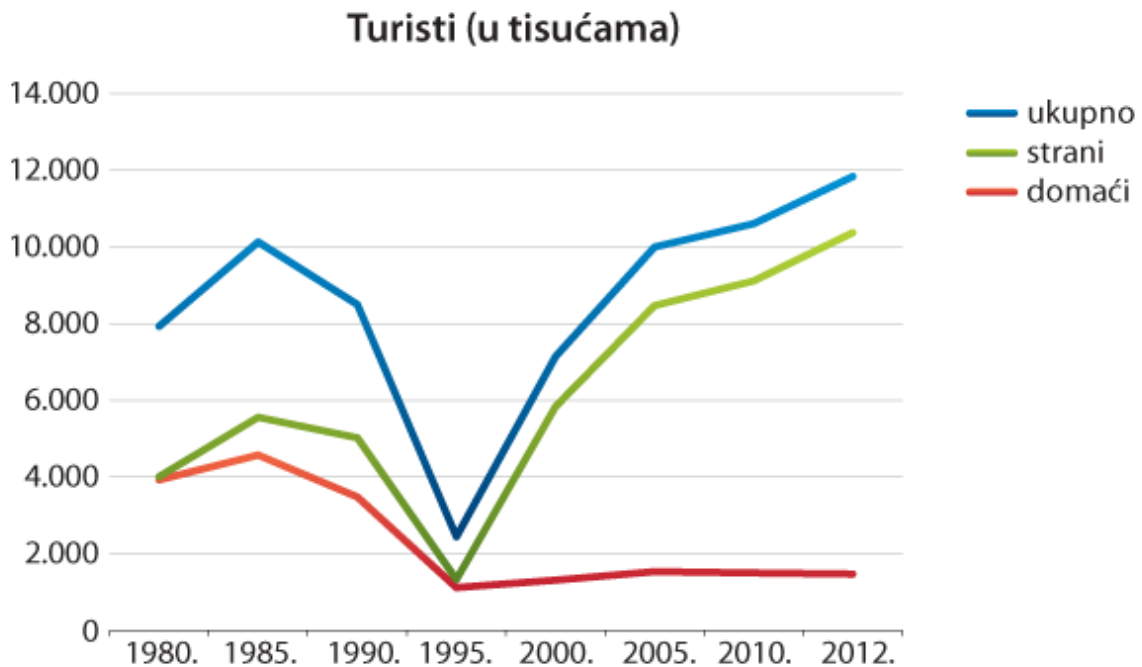
⁷⁶ <http://investcroatia.gov.hr/sektori/turizam/>

⁷⁷ Ibidem

⁷⁸ Ibidem

⁷⁹ Ibidem

od 2,5 milijuna turističkih dolazaka). U poslijeratnom razdoblju taj broj opet raste, pa se u posljednjih nekoliko godina registrira više od 10 milijuna dolazaka, odnosno oko 60 milijuna turističkih noćenja.⁸⁰

Slika 2. Kretanje turističkih dolazaka

Izvor: <http://croatia.eu/article.php?id=34&lang=1>

Od 1980. do danas udio stranih turista veći je nego domaćih, a tradicionalni su gosti iz Njemačke, Slovenije (prije domaći turisti), Austrije, Italije, Češke i Slovačke (nekadašnje Čehoslovačke). U posljednjih je desetak godina povećan broj turista iz Francuske, Nizozemske, Poljske, ali i prekomorskih zemalja.⁸¹

⁸⁰ <http://croatia.eu/article.php?id=34&lang=1>

⁸¹ Ibidem

4.2 Turistički sustav i njegova organizacija

Turistički sustav (sektor) najčešće čine sljedeće skupine subjekata:

- poduzeća
- organizacije ili institucije (nekomercijalnog karaktera)
- javne organizacije
- državna tijela.⁸²

Najvažniji faktori koji povećavaju važnost organizacije turizma (sektora) su:

- nagli preobražaj i prerastanje turizma u sve masovniju pojavu
- sve složenija socijalna i nacionalna struktura turizma
- proširivanje prostorne sfere djelovanja turizma
- uključivanje sve većeg broja društvenih i ekonomskih faktora te aktivnosti u turističku djelatnost
- jačanje društvenih i ekonomskih utjecaja i funkcija turizma
- mnogobrojnost i različitost problema na koje nailazi razvitak turizma i koje uzrokuje njegova nagla ekspanzija⁸³

Sve organizacije koje se pojavljuju u turizmu moguće je podijeliti na:

- sektorske organizacije (udruženja turističko-ugostiteljskih poduzeća) - Sektorske organizacije u turizmu su profesionalna tijela koja zastupaju i unapređuju interese svojih članova – ugostiteljsko-turističkih poduzeća. U sektorske organizacije mogu se ubrojiti udruženja hotelijera, turističkih agencija, prijevoznika i sl.
- turističke organizacije (ili turističke društvene organizacije) - Najpoznatija zadaća nacionalnih turističkih organizacija (u Hrvatskoj HTZ) je uspostavljanje marketinških funkcija i njihovo provođenje, što podrazumijeva predstavljanje zemlje kao turističke destinacije, poduzimanje marketinških istraživanja i prognoziranje potražnje, unaprjeđenje i “oblikovanje” turističkih proizvoda. Za razliku od sektorskih organizacija koje zastupaju interese posebnih gospodarskih grana ili grupa potrošača,

⁸² Pivčević S., skripta kolegija Organizacija turizma na Ekonomskom fakultetu u Splitu

⁸³ Ibidem

turističke organizacije temelje se na interesima turističkih destinacija i osnivaju se za zemljopisno područje neke destinacije, uobičajeno zemlje, regije i mjesta.⁸⁴

Razine turističkih organizacija

- Lokalne turističke organizacije - uobičajeno se osnivaju na razini grada ili nešto šireg područja te su ujedno i najstariji oblik turističke organizacije.
- Regionalne turističke organizacije - međustupanj između nacionalne te lokalne razine i posljedica je novijeg razvoja turističke organizacije.
- Nacionalne turističke organizacije - službena turistička politika zemlje
- Internacionalne turističke organizacije - UNWTO - WTTC - Aiest - EU - OECD - European Travel Commission.....⁸⁵

Putem nacionalnih turističkih organizacija (NTO) se provodi, na prvom mjestu, službena turistička politika zemlje. Nacionalna turistička organizacija (NTO) je, prema tome, službeni organ odgovoran za sveukupni razvitak, ali često i za marketing turizma.⁸⁶

4.3 Poslovni sustav u sektoru turizma i turistička politika

Poslovni sustav u turizmu je otvoren s obzirom da neprestano komunicira sa svojim okruženjem, te je granice nemoguće jasno odrediti.

Upravljanje poslovnim sustavom u turizmu ovisi o:

- obliku vlasništva nad poslovnim sustavima
- strukturi zaposlenika
- izvoru financiranja poslovnih sustava
- granicama sustava⁸⁷

Turistička politika definira se kao ukupnost smišljenih akcija organiziranih asocijacija (primarno državnih) radi postizavanja ciljeva koje može ostvariti turizam na osnovu svojih funkcija. Krajnji cilj turističke politike je aktiviranje svih ekonomskih i neekonomskih

⁸⁴ Ibidem

⁸⁵ Ibidem

⁸⁶ Ibidem

⁸⁷ Ibidem

funkcija turizma, a njene osnovne elemente čine nosioci, izvršiooci, ciljevi i sredstva u okviru odgovarajućeg organiziranog sustava.⁸⁸

Mjere/instrumenti turističke politike

1. Instrumenti javnih financija (subvencije, porezne olakšice)
2. Instrumenti monetarno-kreditne politike (kreditni s niskim kamatama)
3. Instrumenti vanjskotrgovinskog i deviznog režima (vize)
4. Instrumenti sustava i politike cijena (administracija cijena tur.usluga)
5. Instrumenti sustava i politike dohodaka (nadnice i uvjeti rada)
6. Turističko zakonodavstvo (brojni Zakoni koji se odnose na turizam)⁸⁹

Poteškoće u kreiranju i provođenju posebne turističke politike su:

- nedovoljna istraženost ekonomskih, socijalnih i drugih činitelja koji utječu na turizam,
- specifičnost turističkog tržišta; imperfektnost turističkog tržišta, elastičnost turističke potražnje, krutost turističke ponude,
- neizgrađenost turističke organizacije i manjkavosti turističkog zakonodavstva,
- različitost autonomnih vršilaca turističke djelatnosti, isprepletenost interesa i inicijativa korisnika turizma i vršilaca turističke djelatnosti.⁹⁰

Mjere državne intervencije u turizmu kao dio turističke politike:

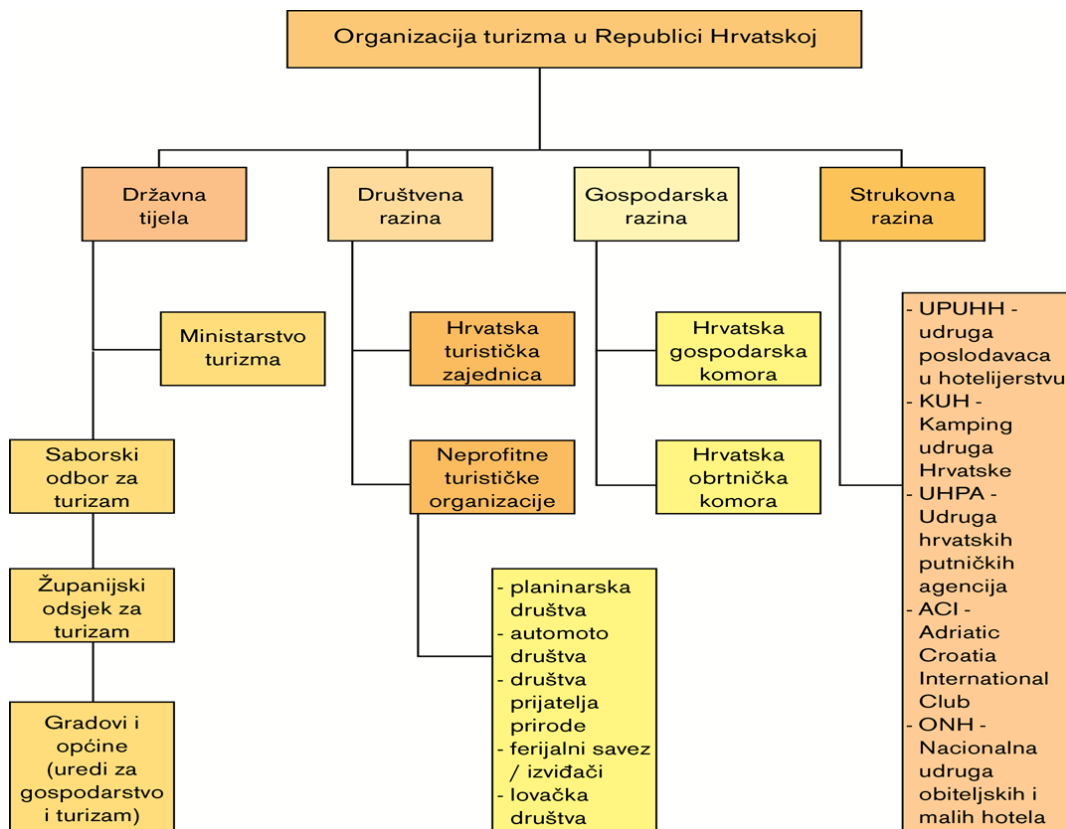
- Planovi društvenog i gospodarskog razvitka
- Propisi o ustroju gospodarstva i gospodarskih subjekata
- Turističko zakonodavstvo
- Upravno-administrativne mjere
- Ekonomske mjere⁹¹

⁸⁸ Ibidem

⁸⁹ Ibidem

⁹⁰ Ibidem

⁹¹ Ibidem

Slika 3. Organizacija turizma u Republici Hrvatskoj

Izvor: Pivčević S., skripta kolegija Organizacija turizma na Ekonomskom fakultetu u Splitu

4.4 Tijela državne vlasti

- 1) Hrvatski sabor kao zakonodavno tijelo donosi zakone koji čine zakonodavni okvir za odvijanje turističkog prometa
- 2) Vlada RH obavljajući poslove iz svoje nadležnosti izravno i neizravno utječe na turizam, naročito kroz:
 - predlaganje i provedbu zakona
 - donošenje i provedbu gospodarske politike i strategija razvoja
 - koordinaciju rada ministarstava
 - predlaganje državnog proračuna
- 3) Ministarstvo turizma – kao središnje tijelo državne uprave, na nacionalnoj razini obavlja naročito poslove vezane uz:
 - kreiranje turističke politike
 - razvoj i investicije u turizmu
 - razvoj specifičnih oblika turizma

- turističku statistiku
- međunarodnu suradnju i dr.
- 4) Uredi državne uprave u županijama: registracija i evidencija gospodarskih subjekata u turizmu, statistika itd.
- 5) nadzor provedbe propisa od strane gospodarskih subjekata – davatelja usluga u turizmu - Turistička inspekcija⁹²

4.5 Tijela lokalne i regionalne samouprave

na lokalnoj i regionalnoj razini izravno ili neizravno utječu na turizam u obavljanju poslova iz svoje nadležnosti, a naročito kroz sljedeće poslove:

- izradu i donošenje prostornih i urbanističkih planova
- obavljanje komunalnih poslova
- izgradnja komunalne, prometne i druge infrastrukture koja je sastavni dio turističkog sustava
- razvoj gospodarstva
- obavljanje javnih zadaća i ovlasti koje su posebno propisane⁹³

Državni organi koji najneposrednije djeluju u turizmu Hrvatske su Ministarstvo turizma i uredi državne uprave za turizam u županijama. **Ministarstvo turizma** je krovna državna turistička organizacija u Hrvatskoj. Kao organ državne vlasti u turizmu zadužen je prvenstveno za kreiranje i promicanje mjera turističke politike, praćenje stanja na turističkom tržištu, predstavljanje hrvatskog turizma u svijetu, predlaganje zakonske regulative u turizmu, nadzor nad sustavom turističkih zajednica, kreiranje razvojne strategije hrvatskog turizma i sl.⁹⁴

Zakonska regulativa u turizmu i ugostiteljstvu Hrvatske temelji se na čitavom nizu zakonskih propisa, pravilnika, odluka, uredbi i sl. koji reguliraju ovu složenu problematiku. Najvažniji su:

- Zakon o pružanju usluga u turizmu
- Zakon o ugostiteljskoj djelatnosti
- Zakon o turističkim zajednicama i promicanju hrvatskog turizma
- Zakon o članarinama u turističkim zajednicama

⁹² Ibidem

⁹³ Ibidem

⁹⁴ Ibidem

- Zakon o boravišnoj pristojbi
- Zakon o turističkom i ostalom građevinskom zemljištu neprocijenjenom u postupku pretvorbe i privatizacije⁹⁵

4.6 Analiza iskorištenih EU fondova u turističkom sektoru (2017.-2018.)

Prema analizi Hrvatske gospodarske komore **Županije i fondovi EU** ukupan kumulativni iznos ugovorenih EU sredstava u 2017. i 2018. godini (zbroj sredstava ugovorenih po pojedinim županijama) iznosio je 41,66 mlrd. kuna (oko 5,5 mlrd. eura). Analizom podataka po županijama, ugovorenim iznosom po stanovniku izrazito se ističe Dubrovačko-neretvanska županija, što je posljedica ugovaranja velikih projekata, Pelješkog mosta i Zračne luke Dubrovnik. Detaljnijom analizom, vidljiv je veliki nesrazmjer u slučaju Grada Zagreba, koji čini oko trećine BDP-a Hrvatske, a na sebe „veže“ samo oko 20% svih ugovorenih sredstava fondova EU.⁹⁶

S druge strane, potrebno je istaknuti svih pet slavonskih županija, koje imaju gotovo dvostruko veći udio u ugovorenim sredstvima fondova EU (20,4%) nego što je njihov udio u gospodarstvu Hrvatske (11,8%). Dodatno, vrijednost ugovorenih sredstava fondova EU u 2017. i 2018. dosegla je 20,5% BDP-a Slavonije (u čak 3 slavonske županije blizu 29%), dok je vrijednost na razini Hrvatske 11,9%. Takva ohrabrujuća pozicija slavonskih županija prema relativnim vrijednostima ugovorenih sredstava iz fondova EU u odnosu na ostale županije u Hrvatskoj u najvećoj se mjeri može pripisati provedbi Projekta Slavonija, Baranja i Srijem, čiji je cilj osigurati povlačenje oko 2,5 mlrd. eura iz fondova EU isključivo za projekte na području pet slavonskih županija (pri čemu je do sada ugovoreno oko 8,5 mlrd. kuna, odnosno blizu 48%). Dobra dinamika ugovaranja te povlačenja sredstava fondova EU dat će znatan doprinos dinamičnijem razvoju Slavonije, koja je već zabilježila pomak nabolje i počela se osjetnije približavati prosjeku razvijenosti EU.⁹⁷

4.7 Statistički podaci i njihova analiza u turističkom sektoru

Prema podacima DZS-a, u 2018. godini u komercijalnome smještaju ostvareno je 18,66 milijuna turističkih dolazaka i 89,65 milijuna turističkih noćenja, što je 7,1% odnosno 4% više u odnosu na 2017. godinu. Time je prošle godine nastavljen višegodišnji kontinuirani uzlazni trend turističkih pokazatelja, odnosno broj turističkih dolazaka kontinuirano raste od 2011., a

⁹⁵ Ibidem

⁹⁶ <https://www.hgk.hr/zupanije-i-fondovi-eu>

⁹⁷ Ibidem

noćenja od 2010. godine. Uz određene metodološke razlike, okvirno se od 2007. godine ostvaruju rekordne razine turističkih dolazaka, a od 2015. godine i rekordne razine turističkih noćenja. U siječnju 2019. godine ostvareno je 5,2% manje noćenja u odnosu na isti mjesec 2018. godine. Siječanjskim je padom prekinut uzlazni trend koji je kontinuirano trajao od srpnja 2018. godine. Općenito, u posljednjih je 20 mjeseci samo u travnju i lipnju prošle godine zabilježen godišnji pad turističkih noćenja, dok je u ostalim mjesecima zabilježen rast. Na travanjski je pad djelomičan utjecaj imala vremenska razlika u uskršnim blagdanima, a na lipanjski vremenska razlika u Tijelovu. U ovoj će godini izazov ponovno biti oporavak naše mediteranske konkurencije. Primjerice, Turska u 2017. i 2018. godini bilježi dvoznamenkaste stope rasta međunarodnih turističkih dolazaka i turističkih prihoda. I na svjetskoj razini ostvaruju se povoljniji trendovi pa je tako prema dostupnim preliminarnim podacima agencije World Tourism Organization u 2018. godini ostvareno 1,4 milijarde međunarodnih turističkih dolazaka u svijetu, što je 5,6% više u odnosu na 2017. godinu. Strukturno, rast je rezultat povećanja promatranoga pokazatelja koje je zabilježeno u svim regijama svijeta, pri čemu se najveći rast od 10,3% bilježi na Bliskom istoku. Prošlogodišnja je ostvarena dinamika rasta (5,6%) međunarodnih dolazaka u svijetu premašila očekivanja koja je UNWTO prošle godine imao za cijelu 2018. godinu (4% – 5%).⁹⁸

U ožujku 2019. u komercijalnim smještajnim objektima ostvareno je 450 tisuća dolazaka turista, što je za 2,1% više nego u ožujku 2018. Turisti su ostvarili 944 tisuće noćenja, što je za 7,0% manje u odnosu na ožujak 2018.⁹⁹

Domaći turisti ostvarili su 10,4% više dolazaka i 11,0% više noćenja u ožujku 2019. u odnosu na ožujak 2018. Strani turisti ostvarili su 0,9% manje dolazaka i 12,7% manje noćenja u ožujku 2019. nego u istom razdoblju prošle godine.¹⁰⁰

U ožujku 2019. najviše noćenja turista bilo je ostvareno u hotelima, i to 660 tisuća noćenja, što je 70,0% od ukupno ostvarenih noćenja. U odnosu na ožujak 2018., u hotelima je ostvaren porast dolazaka turista za 5,7% i pad noćenja za 4,6%.¹⁰¹

⁹⁸ <https://www.hgk.hr/documents/gospodarskakretanja125ca5bf329edbd.pdf>, str 10

⁹⁹ https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2019/04-03-01_03_2019.htm

¹⁰⁰ Ibidem

¹⁰¹ Ibidem

5. ZAKLJUČAK

Prema prikupljenim i obrađenim podacima, uočljivo je da je turistička budućnost poprilično neizvjesna ponajprije zbog jačanja konkurencije na turističkom tržištu te zbog formiranja novih konkurenata koji imaju snažnu turističku politiku i promiču svoje destinacije. Nadalje, uza sve prirodne i kulturne blagodati koje pogoduju razvoju turizma u RH, otežavajući faktor je neefikasni sustav koji je zagušen nepotrebnom birokracijom te neefikasnim provođenjem politike. Štoviše, na to sve se može pridodati i najviša stopa PDV-a (u sektoru turizma) u Europi koja je s nekadašnjih 13% povećana na čak 25% te je sasvim razumljivo da je time napravljeno mjesto za crno tržište kako bi se izbjegla tako visoka davanja državi. Za sve to su zaslužne isključivo državne vlasti koje ne promoviraju interese građana i ne zastupaju gospodarski rast čiji su rezultat zapravo gubici na svim ekonomskim poljima pa čak i socijalnim, kronični manjak i svakodnevni gubitak radne snage u turizmu kao i u ostalim sektorima. Uza sve te ograničavajuće faktore pa čak i mogući pad turističkih pokazatelja u 2019. godini, stoji ipak jedna pozitivna i ohrabrujuća zanimljivost, a to je ipak korištenje EU fondova u svrhu financiranja turističkog sektora i to na vrlo produktivan način. EU fondovi su se pokazali jednim od najprivlačnijih i najsigurnijih načina financiranja raznih projekata u RH, a naročito u sektoru turizma jer je turizam već godinama rastuća gospodarska djelatnost koja zapošljava sve veći broj ljudi te iz godine u godinu bilježi sve veći rast udjela u BDP-u. No nažalost, da bi se EU fondovi nastavili nesmetano koristiti u budućnosti u svrhu nekih drugih projekata i inovacija kako bi se oplemenili standardi života u RH, potrebne su intervencije Vlade i nadležnih Ministarstava, u ovom slučaju Ministarstva turizma. Gotovo je nemoguće služiti se sredstvima koje pruža EU u uvjetima koji ne formiraju temelje za njihovo korištenje. Nemoguće je približavati se standardima Europe ukoliko politika države članice to ne promovira i ne podupire na adekvatan način. Sudeći po turističkim pokazateljima iz ranih mjeseci 2019. godine, na određenim pojmovima unutar turizma se bilježi pad u odnosu na prethodnu 2018. godinu i njena turistička kretanja. Kako bi se zaustavio deficit u narednim godinama i kako bi se osigurala stabilnija turistička budućnost, potrebne su promjene na nacionalnoj razini te širenjem vidika kad je u pitanju turistička ponuda. Obogaćivanje turističke ponude uz adekvatnu turističku politiku koja podupire turističku infrastrukturu i suprastrukturu, može rezultirati još boljim i većim turističkim kretanjima, ali i konačno općem nacionalnom zadovoljstvu i jačanjem nacionalnog gospodarstva.

LITERATURA

Knjige:

1. Pivčević S., skripta kolegija Organizacija turizma na Ekonomskom fakultetu u Splitu
2. Vukonić B. – Povijest hrvatskog turizma, Prometej, Zagreb 2005.

Članci:

1. SAOP, novinarski kutak, dostupno na <http://www.saop.hr/poslovne-informacije/novine/aktualno/kako-dobiti-sredstva-eu-fondova-u-turizmu-18833/> (Pristupljeno 14. kolovoza 2019.)
2. Hrvatska.eu, Zemlja i ljudi, dostupno na <http://croatia.eu/article.php?id=34&lang=1> (Pristupljeno 16. kolovoza 2019.)

Internetski izvori:

1. Metode znanstvenih istraživanja, dostupno na http://www.unizd.hr/portals/4/nastavni_mat/1_godina/metodologija/metode_znanstvenih_istrazivanja.pdf (Pristupljeno 12. kolovoza 2019.)
2. Eufondovi.hr, EU fondovi, dostupno na <https://www.eufondovi.hr/fondovi> (Pristupljeno 12. kolovoza 2019.)
3. HAMAG BICRO, EU fondovi, dostupno na <https://hamagbicro.hr/pitanja-i-odgovori/eu-fondovi/> (Pristupljeno 13. kolovoza 2019.)
4. Europa.eu, Financiranje sredstvima EU-a, dostupno na https://europa.eu/european-union/about-eu/funding-grants_hr (Pristupljeno 13. kolovoza 2019.)
5. Europski strukturni i investicijski fondovi , <https://strukturnifondovi.hr/eu-fondovi/programi-unije/> (Pristupljeno 13. kolovoza 2019.)
6. Europski strukturni i investicijski fondovi, dostupno na <https://strukturnifondovi.hr/zdravlje-za-rast-treci-visegodisnji-program-djelovanja-eu-na-podrucju-zdravstva-za-razdoblje-2014-2020/> (Pristupljeno 14. kolovoza 2019.)
7. Europski strukturni i investicijski fondovi, dostupno na <https://strukturnifondovi.hr/program-za-konkurentnost-poduzetnistva-i-msp-a-cosme-programme-for-the-competitiveness-of-enterprises-smes/> (Pristupljeno 14. kolovoza 2019.)
8. Europski strukturni i investicijski fondovi, dostupno na <https://strukturnifondovi.hr/life/> (Pristupljeno 14. kolovoza 2019.)

9. Europski strukturni i investicijski fondovi, dostupno na <https://strukturnifondovi.hr/herkul-iii-hercule-iii/> (Pristupljeno 14. kolovoza 2019.)
10. Europski strukturni i investicijski fondovi, dostupno na <https://strukturnifondovi.hr/potrosac-2014-2020-consumer-2014-2020/> (Pristupljeno 14. kolovoza 2019.)
11. Europski strukturni i investicijski fondovi, dostupno na <https://strukturnifondovi.hr/program-o-pravima-jednakosti-i-gradanstvu-rights-and-citizenship-programme/> (Pristupljeno 14. kolovoza 2019.)
12. Europski strukturni i investicijski fondovi, dostupno na <https://strukturnifondovi.hr/carina-2020-customs-2020/> (Pristupljeno 14. kolovoza 2019.)
13. Europski strukturni i investicijski fondovi, dostupno na <https://strukturnifondovi.hr/fiscalis-2020/> (Pristupljeno 14. kolovoza 2019.)
14. Europski strukturni i investicijski fondovi, dostupno na <https://strukturnifondovi.hr/mehanizam-unije-za-civilnu-zastitu/> (Pristupljeno 14. kolovoza 2019.)
15. Europski strukturni i investicijski fondovi, dostupno na <https://strukturnifondovi.hr/kreativna-europa-creative-europe/> (Pristupljeno 14. kolovoza 2019.)
16. Europski strukturni i investicijski fondovi, dostupno na <https://strukturnifondovi.hr/europa-za-gradane-2014-2020-europe-for-citizens-2014-2020/> (Pristupljeno 14. kolovoza 2019.)
17. Europski strukturni i investicijski fondovi, dostupno na <https://strukturnifondovi.hr/obzor-2020-horizon-2020/> (Pristupljeno 14. kolovoza 2019.)
18. Europski strukturni i investicijski fondovi, dostupno na <https://strukturnifondovi.hr/erasmus/> (Pristupljeno 14. kolovoza 2019.)
19. Europski strukturni i investicijski fondovi, dostupno na <https://strukturnifondovi.hr/program-za-zaposljavanje-i-socijalne-inovacije-easi-employment-and-social-innovation/> (Pristupljeno 15. kolovoza 2019.)
20. Europski strukturni i investicijski fondovi, dostupno na <https://strukturnifondovi.hr/program-za-pravosude-justice-programme/> (Pristupljeno 15. kolovoza 2019.)

21. Europski strukturni i investicijski fondovi, dostupno na <https://strukturnifondovi.hr/interoperabilna-rjesenja-za-europsku-javnu-upravu-isa2-2016-2020/> (Pristupljeno 15. kolovoza 2019.)
22. Europski strukturni i investicijski fondovi, dostupno na <https://strukturnifondovi.hr/natjecaji/itu-obnova-kulturne-bastine-urbanog-podrucja-zadar/> (Pristupljeno 15. kolovoza 2019.)
23. Europski strukturni i investicijski fondovi, dostupno na <https://strukturnifondovi.hr/natjecaji/priprema-i-provedba-integriranih-razvojnih-programa-temeljenih-na-obnovi-kulturne-bastine-na-podrucju-slavonije-baranje-i-srijema/> (Pristupljeno 15. kolovoza 2019.)
24. Europski strukturni i investicijski fondovi, dostupno na <https://strukturnifondovi.hr/natjecaji/itu-revitalizacija-kulturne-bastine-osijek/> (Pristupljeno 15. kolovoza 2019.)
25. Europski strukturni i investicijski fondovi, dostupno na <https://strukturnifondovi.hr/natjecaji/jacanje-izvrsnosti-i-privlacnosti-strukovnog-obrazovanja-i-osposobljavanja-u-sektoru-turizma-i-ugostiteljstva/> (Pristupljeno 15. kolovoza 2019.)
26. Ministarstvo turizma RH, Strateški plan Ministarstva turizma za razdoblje 2019.-2021. godine, dostupno na https://mint.gov.hr/UserDocsImages/AA_2018_c-dokumenti/180403_strateski-p_mint.pdf (Pristupljeno 15. kolovoza 2019.)
27. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, Enciklopedija.hr, dostupno na <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=62763> (Pristupljeno 16. kolovoza 2019.)
28. Ministarstvo gospodarstva, poduzetništva i obrta RH, dostupno na <http://investcroatia.gov.hr/sektori/turizam/> (Pristupljeno 16. kolovoza 2019.)
29. HGK, Županije i EU fondovi, dostupno na <https://www.hgk.hr/zupanije-i-fondovi-eu> (Pristupljeno 17. kolovoza 2019.)
30. HGK, Gospodarska kretanja ½ 2019. , dostupno na <https://www.hgk.hr/documents/gospodarskakretanja125ca5bf329edbd.pdf> (Pristupljeno 17. kolovoza 2019.)
31. Državni zavod za statistiku RH, Priopćenje, dostupno na https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2019/04-03-01_03_2019.htm (Pristupljeno 17. kolovoza 2019.)

SAŽETAK

Turizam je skup odnosa i pojava vezanih za aktivnost osoba koje putuju i borave u mjestu izvan uobičajene sredine više od 24 sata do najviše godinu dana , radi provođenja slobodnog vremena, poslovnih i drugih razloga. Sve raznolikije turističke potrebe potaknule su i uključivanje sve više djelatnosti u stvaranju složenog turističkog proizvoda koji može zadovoljiti takve potrebe.

EU fondovi su zamišljeni kao financijski instrumenti koji podupiru provedbu pojedine politike Europske unije u zemljama članicama.

Turizam u RH je rastuća djelatnost s rastućim pokazateljima iz godine u godinu. Upravo zato su otvoreni mnogi natječaji EU fondova za turizam na području RH kako bi se oplemenila turistička ponuda i povećali njeni statistički pokazatelji efikasnosti provođenja turističke politike koja je određena od strane tijela i institucija koje tvore organizaciju turizma, odnosno turistički sektor.

Ključne riječi: turizam, EU fondovi, sektor turizma (turistički sektor)

SUMMARY

Tourism is a set of relationships and phenomena related to the activity of persons traveling and staying in a place outside the usual environment for more than 24 hours to a maximum of one year, for leisure, business and other reasons. Increasingly diverse tourism needs have also prompted the involvement of more and more businesses in creating a complex tourism product that can meet such needs.

EU funds are conceived as financial instruments that support the implementation of individual EU politics in the member states.

Tourism in the Republic of Croatia is a growing activity with increasing indicators from year to year. That is why many tenders for EU tourism funds in the territory of the Republic of Croatia have been opened in order to improve the tourist offer and increase its statistical indicators of the efficiency of the implementation of tourism policy, which is determined by the bodies and institutions that make up the tourism organization, ie the tourism sector.

Keywords: tourism, EU funds, tourism sector

POPIS SLIKA

Slika 1. Podjela EU fondova.....	8
Slika 2. Kretanje turističkih dolazaka.....	26
Slika 3. Organizacija turizma u Republici Hrvatskoj.....	29